

PLAN VAN AANPAK JONGEREN IN DE BIJSTAND

Aanleiding

Het aantal jongeren in de bijstand neemt toe. Deze toename hebben wij in een nadere analyse onderzocht. In een brief van 2 april jl. (kenmerk 88094-2025) is de raad geïnformeerd over onze analyse en de voorlopige conclusies met betrekking tot de toename van het aantal jongeren in de bijstand in Groningen. De analyse had als doel inzicht te verkrijgen in deze toename en onze huidige dienstverlening aan jongeren. Ook hebben wij in de analyse vervolgstappen geformuleerd, waarop wij terugkomen in dit plan van aanpak.

De interne analyse liet zien dat het aantal uitkeringen onder jongeren (18-29 jaar) in twee jaar tijd is toegenomen. Ten opzichte van januari 2023 is het aantal uitkeringen waarvan de hoofdaanvrager 29 jaar of jonger is, gestegen van 1.388 naar 1.743 (+25,5%) in maart 2025.

Met betrekking tot de doelgroepen die deze stijging verklaren, hebben wij in de analyse de volgende conclusies getrokken:

- Mentale problematiek speelt een grote rol bij veel jongeren.
- De toename van jongeren met een uitkering betreft vooral jonge vergunninghouders (+52%).
- Het percentage hbo- en wo-opgeleide jongeren met een uitkering neemt sterker toe dan het percentage middelbaar opgeleide jongeren met een uitkering (+28%).
- Door de invoering van de Participatiewet in 2015, en door veranderingen in de WSW en Wajong, komen meer jongeren met een arbeidsbeperking in de bijstand. Het aantal jongeren met een arbeidsbeperking is licht toegenomen.

Doelgroep en doelstellingen

Dit plan van een aanpak richt zich op jongeren in de bijstand tussen de 18 en 27 jaar wonend in de gemeente Groningen. De focus ligt op diverse doelgroepen: jonge vergunninghouders, hbo-/wo-opgeleide jongeren en jongeren zonder startkwalificatie.

Voor de jongeren met een arbeidsbeperking hebben we vastgesteld dat de bestaande dienstverlening voldoende aanbod en trajecten biedt om hen goed te ondersteunen. Het blijft belangrijk om hier aandacht voor te houden. Een goede overgang van school naar werk wordt met de komst van de Wet van school naar duurzaam werk verbeterd. De nieuwe wet zet in op een betere samenwerking tussen onderwijs en gemeente bij het ondersteunen van jongeren die vanuit het onderwijs aan het werk gaan. Binnen de arbeidsmarktregio Groningen wordt al volop gewerkt aan deze samenwerking.

Wij hebben in dit plan van aanpak nadrukkelijk aandacht voor mentale problematiek en/of meervoudige problematiek. Daarnaast zien we dat het belangrijk is om integrale ondersteuning te bieden die rekening houdt met de diverse leefgebieden waarop jongeren problemen kunnen ondervinden. Dit kan onder meer door beter samen te werken met betrokken partners en beter aan te sluiten bij bestaande programma's.

Het plan van aanpak heeft de volgende doelstellingen:

1. **Instroom voorkomen** door vroegtijdige signalering en tijdige interventies en ondersteuning.
2. **Versnellen van uitstroom** door maatwerktrajecten en passende ondersteuning aan te bieden, rekening houdend met mentale gezondheid en opleidingsniveau.
3. **Aandacht voor mentale problematiek onder jongeren**

Aan de hand van deze doelstellingen wordt hieronder omschreven welke acties wij hebben ondernomen om het aantal jongeren in de bijstand tegen te gaan.

Doelstelling 1: Instroom voorkomen

Aan de voorkant proberen we waar mogelijk te voorkomen dat jongeren instromen in de bijstand. Hieronder noemen we een aantal programma's en samenwerkingen die daaraan bijdragen.

Samenwerking RUG en Hanze

We zien een trend dat het aantal hbo- en wo-opgeleide jongeren in de bijstand toeneemt. Dit gaf aanleiding tot een gesprek met de RUG en de Hanze om inzichten over de doelgroep en de problematiek te delen. We hebben vastgesteld dat er een behoefte is aan samenwerking om hbo- en wo-opgeleide jongeren de ondersteuning te bieden die nodig is. Het onderwijs en de gemeente verkennen de mogelijkheden om een gezamenlijk project op te zetten. Hierbij wordt gekeken naar mogelijkheden van financiering via de JTF-regeling Arbeidsmarkttransitie 2.0.

Route Arbeid+ en Toekomstgericht Werken Jongeren

Voor leerlingen van de Pro/VSO scholen met het uitstroomprofiel dagbesteding hebben we de afgelopen jaren de Route Arbeid+ ontwikkeld. Dit is een domein-overstijgende samenwerking tussen de directie Werk & Participatie, Iederz, WIJ Groningen en het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs.

Route Arbeid+ laat zien dat sommige leerlingen van Pro/VSO scholen, van wie eerst werd gedacht dat ze de stap naar werk niet konden maken, met begeleiding toch aan het werk kunnen. De positieve resultaten van Route Arbeid+ zijn mede te verklaren door de intensieve begeleiding van de jongere en de goede samenwerking tussen diverse domeinen, waaronder het onderwijs, Wmo, werk en inkomen, werkgevers en WIJ-Groningen.

Daarnaast loopt tot eind 2026 het programma [Toekomstgericht Werken Jongeren](#). In dit programma staat het perspectief van kwetsbare jongeren (16-27 jaar) centraal. Bij deze jongeren is vaak sprake van meerdere problemen in de vijf belangrijkste levensdomeinen ('big five'). Het programma houdt zich bezig met de ontwikkeling van integrale ondersteuning op deze 'big five' die jongeren de kans biedt zich te ontwikkelen naar een zo zelfstandig mogelijke deelname aan de maatschappij.

Vanwege de goede ervaringen met Route Arbeid+ onderzoeken we een domein overstijgende aanpak om jongeren beter te helpen. Hierbij wordt de link gelegd met Toekomstgericht Werken Jongeren. We gebruiken de opgedane kennis uit onder andere Route Arbeid+ en Toekomstgericht Werken Jongeren om na te gaan wat de jongere nodig heeft voor de toekomst.

Pilot preventieve samenwerking Doorstroompunt Zuid

In het gebiedsteam Zuid wordt op dit moment de pilot 'preventieve samenwerking Doorstroompunt' opgestart. Dit gaat om een samenwerking tussen de coaches van het Doorstroompunt en de coaches van Werk & Participatie. We zetten in op vroegtijdige, preventieve betrokkenheid van de coach Werk & Participatie bij jongeren tot 23 jaar die dreigen uit te vallen bij hun opleiding en daardoor mogelijk een bijstandsuitkering moeten aanvragen. De groep jongeren die dreigt uit te vallen krijgt informatie over de dienstverlening van de directie Werk & Participatie. Ook wordt een informatief gesprek ingepland met de coach Werk & Participatie. Tijdens dit gesprek zoeken we uit welke mogelijkheden er zijn om een jongere een opleiding te laten volgen of richting een werkplek te begeleiden. Wanneer een bijstandsuitkering toch noodzakelijk is, ondersteunt de betrokken coach Werk & Participatie bij een snelle aanpak en als vast aanspreekpunt.

Werk in Zicht: Pilot kansrijke taalverwerving in de praktijk

Voor jonge vergunninghouders die nog bezig zijn met inburgering is vanuit Werk in Zicht recent gestart met de pilot 'Kansrijke taalverwerving in de Praktijk'. Deze pilot biedt vergunninghouders de kans om in de praktijk de Nederlandse taal en sociaal-culturele codes eigen te maken, die nodig zijn om duurzaam werk te vinden in onze arbeidsmarktregio. Eind 2025 wordt deze pilot geëvalueerd. Deze pilot is mogelijk dankzij een eenmalige subsidie van het ministerie SZW.

Daarnaast start de gemeente Groningen verschillende initiatieven om de arbeidsparticipatie voor asielzoekers en vergunninghouders te bevorderen. Zo is de raad in maart 2025 geïnformeerd over het [Werkplan Nieuwkomers](#). Een van de acties in dit werkplan is om vergunninghouders aan het werk te helpen in verschillende branches en sectoren. Hierin nemen we als gemeente het goede voorbeeld door werk- en ontwikkelplekken te bieden aan vergunninghouders.

Samenvatting acties doelstelling 1: *Instroom beperken*

- Onderzoek mogelijkheden samenwerking met RUG en Hanze
- Samenwerking en integrale aanpak met betrekking tot de big 5:
Onderzoek inzet domein overstijgende aanpak jongeren voor Route Arbeid+
- Pilot preventieve samenwerking Doorstroompunt Zuid
- Werk in Zicht (WIZ): Pilot kansrijke taalverwerving in de praktijk

Doelstelling 2: Uitstroom versnellen

Trainingsprogramma voor jongeren

In gesprekken met jongerenambassadeurs, Thuisin050, PEERS en Young Professionals bij de gemeente Groningen kwam naar voren dat jongeren diverse belemmeringen ervaren bij het vinden van een baan. Belemmeringen zijn bijvoorbeeld een gebrek aan werkervaring, onzekerheid op de arbeidsmarkt of mismatch tussen opleiding en beschikbare banen. Ook ervaren jongeren problemen op persoonlijk vlak, zoals een gebrek aan zelfvertrouwen, een lage motivatie en geldproblematiek. Om jongeren aan deze belemmeringen te laten werken, zijn we gestart met de ontwikkeling van een trainingsprogramma voor jongeren.

Met een trainingsprogramma op maat willen we jongeren activeren en empoweren, zodat zij zich kunnen blijven ontwikkelen. Het trainingsprogramma richt zich op persoonlijke ontwikkeling en het versterken van weerbaarheid.

Om het trainingsprogramma te laten aansluiten bij behoeften en interesses van jongeren is een bijeenkomst georganiseerd met bijstandsgerechtigde jongeren. Verder hebben we gesproken met coaches Werk & Participatie, medewerkers van het Trainingscentrum en medewerkers van het Talentperron om tot inhoud van het trainingsprogramma te komen. We onderzoeken nu de mogelijkheden om het trainingsprogramma bij het Trainingscentrum onder te brengen. De planning is om in september 2025 te starten met de trainingen.

Maatwerk aan de poort

Door maatwerk aan de poort willen wij onze dienstverlening beter laten aansluiten bij de behoeften van jongeren. Door effectieve ondersteuning te bieden, beogen wij jongeren sneller de stap naar werk te laten maken. We zijn bij Werk & Participatie daarom met twee pilots gestart, gericht op een gemeenschappelijke uitkeringsintake. Daarnaast bieden we in één van de gebiedsteams een traject intensieve dienstverlening aan jongeren onder bepaalde voorwaarden. Dit kunnen ook jongeren betreffen zonder startkwalificatie. Hieronder staat deze pilots beschreven.

- *Gemeenschappelijke uitkeringsintake*

Afgelopen januari zijn we in alle gebiedsteams gestart met een gemeenschappelijke uitkeringsintake voor jongeren tot 23 jaar. Hierbij voeren de inkomensconsulent en de coach Werk & Participatie gezamenlijk het eerste gesprek met de jongere die een bijstandsuitkering heeft aangevraagd.

Hierdoor is de coach Werk & Participatie gelijk in beeld voor de jongere en kan de dienstverlening goed worden afgestemd. Dit zorgt ook voor een betere samenwerking en kennisoverdracht tussen de Inkomensconsulent en de coach Werk & Participatie. Halverwege dit jaar wordt bekeken of de doelgroep kan worden uitgebreid naar jongeren van 23 tot 27 jaar.

- *Gemeenschappelijke uitkeringsintake, pilot gebiedsteam Oosterpark/Centrum*

Als er sprake is van een arbeidsfitte jongere wordt in het gebiedsteam Oosterpark/Centrum na de aanvraag uitkering een gesprek gehouden met de jongere, inkomensconsulent en een accountmanager werkgeversdienstverlening. Deze pilot richt zich op jongeren tussen de 23 en 27 jaar. De accountmanager belt de jongere voorafgaand aan de intake om kennis te maken en te peilen of de jongere arbeidsfit is. De accountmanager sluit aan bij het intakegesprek als zij denkt dat de jongere arbeidsfit is. Door het vroege eerste contact kan er sneller een stap worden gezet richting werk. Halverwege dit jaar bespreken we onze eerste bevindingen van bovenstaande pilots.

- *Pilot jongeren en intensieve dienstverlening*

Binnen het Werk- en Ontwikkelprogramma 2022-2025 hebben wij een programmalijn op weg naar werk. Een van de trajecten die wordt aangeboden binnen dit programma is Op Koers (intensieve dienstverlening). U bent onlangs in een [voortgangsbrief](#) over het Werk- en Ontwikkelprogramma met het kenmerk 126737-2025 geïnformeerd over de resultaten hiervan. Op Koers is een traject waarbij inwoners gedurende 12 weken intensieve begeleiding krijgen richting werk, scholing of participatie. De resultaten van dit traject zijn positief op uitstroom en ontwikkelingsstappen.

Vanaf maart 2025 bieden we dit traject ook specifiek aan jongeren in het gebiedsteam Oost. De jongerenambassadeurs in het gebiedsteam hebben in hun caseload de jongeren gescreend die voor dit traject in aanmerking komen. Ook nieuwe instroom van jongeren in gebiedsteam Oost wordt gescreend voor dit traject. De jongeren die voldoen aan de voorwaarden zijn aangemeld bij de coach intensieve dienstverlening.

Samenvatting acties doelstelling 2: *Uitstroom bevorderen*

- Ontwikkeling trainingsprogramma op maat, aansluitend bij behoefte en interesses van jongeren
- Pilots gemeenschappelijke intake (inkomensconsulent en coach Werk & Participatie; inkomensconsulent en accountmanager werkgeversdienstverlening)
- Aanbod intensieve dienstverlening onder voorwaarden voor jongeren

Doelstelling 3: Aandacht voor mentale problematiek

In het kader van onze analyse hebben wij gesprekken gevoerd met jongerenambassadeurs, Thuisin050, PEERS en Young Professionals bij de gemeente Groningen. Deze gesprekken bevestigden het beeld dat veel jongeren in de bijstand te maken hebben met mentale problematiek, waaronder stress, angst, depressie en andere psychische klachten. Deze problematiek maakt het soms lastig de stap naar scholing, werk of participatie te zetten of vast te houden.

Wij zetten als gemeente Groningen breed in op mentale gezondheid (onder jongeren). Zo is vorig jaar het [Actieplan Mentale Gezondheid Jongeren](#) opgesteld in lijn met het gezondheidsbeleid en het Regioplan Mentale Gezondheid. Het doel van dit plan is om de mentale gezondheid, van jongeren van 12 tot 27 jaar in de gemeente Groningen, te verbeteren vanuit een preventieve benadering. Daarnaast zijn we als gemeente aangesloten bij de landelijke campagne '[in je bol](#)' die in mei 2025 is gelanceerd. Hoewel wij een ruim aanbod bieden op het gebied van mentale gezondheid, is de vindbaarheid van interventies voor de doelgroep een aandachtspunt. Een van de acties in het actieplan is dan ook het [Platform Mentaal Gezond Groningen](#), waarop verschillende initiatieven worden omschreven.

Om de mentale gezondheid van studenten in het mbo, hbo en universiteit te versterken is op 10 juni 2025 de Veerkrachtcoalitie getekend. In de coalitie werken gemeenten, onderwijsinstellingen, studentenorganisaties en landelijke partners samen om kennis, ervaringen en goede voorbeelden te delen. Vier gemeenten sluiten hierbij als eerste aan, waaronder de gemeente Groningen. Ook start binnenkort een studentenambtenaar bij de gemeente Groningen om het studentenperspectief mee te nemen in ontwikkeling van onder andere beleid en projecten. De verbetering van studentenwelzijn is hierbij een van de doelen (onderdeel van het [Akkoord van Groningen](#)).

De coaches Werk & Participatie geven aan dat zij behoefte hebben aan meer handelingsmogelijkheden als het gaat om mentale problematiek bij jongeren. Om stappen te zetten in de ontwikkeling richting werk of onderwijs kan het voor de jongere noodzakelijk zijn eerst aan de slag te gaan met de mentale problematiek. Voor psychische hulp staan jongeren echter vaak een lange periode op de wachtlijst, waardoor zij worden belemmerd in hun ontwikkeling richting werk, scholing of andere vormen van participatie. Afhankelijk van de mentale problematiek is er voor jongeren tijdelijke ondersteuning beschikbaar van een psycholoog via Werk in Zicht. Daarnaast zijn er diverse trainingen waarbij weerbaarheid wordt versterkt zoals de training Grip & Glans via het trainingscentrum van Groningen.

In het kader van dit plan van aanpak, hebben wij de verbinding gezocht met het Actieplan Mentale Gezondheid Jongeren om meer handelingsmogelijkheden in kaart te brengen. Wij hebben in kaart gebracht welke interventies jongeren in de bijstand kunnen ondersteunen wanneer zij in afwachting zijn van psychische hulp, dan wel als versterking van de weerbaarheid die nodig is om een ontwikkelstap te zetten.

Eén van de interventies die coaches kunnen inzetten in afwachting van psychische hulp is Voorzorg. Voorzorg is een groep voor inwoners die op een wachtlijst voor behandeling in de GGZ staan. Via deze groepen worden inwoners ondersteund waarbij aandacht is voor de verschillende leefgebieden. Daarnaast wordt elkaars ervaringskennis benut. Dit kan ook digitale varianten hebben. Op een aantal plekken in de regio is momenteel een Voorzorg groep actief of een variant daarop, zoals een Steungroep.

Daarnaast zijn er initiatieven die een oplossing kunnen bieden voor jongeren die te maken hebben met mentale problematiek, zoals het [LifeSkills programma](#) in Groningen. Dit programma helpt jongeren en jongvolwassenen hun mentale gezondheid te versterken door ervaringen te delen en van elkaar te leren.

Samenvatting acties doelstelling 3: Aandacht voor mentale problematiek

- Overzicht handelingsmogelijkheden voor jongeren met mentale problematiek, voor de coaches Werk & Participatie
- Trainingsprogramma waarin onder andere aandacht is voor weerbaarheid en mentale gezondheid (zie doelstelling 2)

Financiering

De extra inzet en/of intensivering van de dienstverlening aan jongeren vindt plaats door een andere afweging ten aanzien van de inzet van beschikbare middelen.

We onderzoeken ook de mogelijkheden voor financiering via het JustTransition Fund (JTF). Wij verkennen met de RUG en Hanze de mogelijkheden om een gezamenlijk project op te zetten, waarbij hbo- en wo- opgeleide jongeren de ondersteuning te bieden die nodig is.

Vervolgstappen

Verdiepende analyse jonge vergunninghouders

De analyse liet zien dat de toename van het aantal uitkeringen onder jongeren voor meer dan de helft werd verklaard door een toename van het aantal jongeren dat in het buitenland is geboren. Ten opzichte van 2023 is deze groep met ongeveer 200 jongeren toegenomen.

Jonge vergunninghouders worden tijdens hun inburgering door Thuisin050 ondersteund en begeleid richting werk of school. In de gesprekken met Thuisin050 bleek dat in de groep jonge vergunninghouders veel uitdagingen spelen, waaronder mentale problematiek en onvoldoende taal- of schoolvaardigheden.

Ook geven de coaches Werk & Participatie aan dat aandacht voor de overdracht van het team statushouders naar de reguliere gebiedsteams van belang is. Deze overdracht vindt plaats op het moment dat de inburgering is afgerond. Vaak gaan de jongeren bij deze overdracht van zeer intensieve begeleiding vanuit Inburgering naar minder contact. De coaches benoemen ook dat er meer aandacht zou moeten zijn voor praktijkgerichte, laagdrempelige trajecten voor jongeren, waar mogelijk mindere beheersing van de Nederlandse taal geen belemmering vormt.

Om vast te stellen wat nodig is in de ondersteuning van jonge vergunninghouders gaan wij een verdiepende analyse doen om te onderzoeken hoe we de instroom van jonge vergunninghouders in de bijstand kunnen beperken, en uitstroom kunnen versnellen. Hierbij richten wij ons op de behoefte van jonge vergunninghouders tijdens en na de inburgering. Op basis van de analyse stellen we vast of en welke aanvullende dienstverlening nodig is en/of waar dienstverlening effectiever kan worden ingezet.

In Q1 2026 informeren wij de raad over de stand van zaken, de voortgang van de pilots en de verdiepende analyse met betrekking tot jonge vergunninghouders.

